

Detta är en utskrift från Göteborgs-Posten.

Uppdaterad: 2009-01-07 13:58

Adopterade upplever vardagsrasism i Sverige

Genom att även etniskt svenska människor som de utlandsadopterade diskrimineras, går det därför att hävda att Sverige fortfarande är ett rasistiskt land, och att invandrades marginalisering därmed inte bara kan förklaras med skillnader i kultur, språk och religion, skriver forskarna Tobias Hübinette och Carina Tigervall. De har gjort en intervjustudie bland adopterade och adoptionsföräldrar.

I vår bok Adoption med förhinder som redovisar en intervjustudie med 20 vuxna adopterade och 8 adoptivföräldrar i Sverige, berättar dessa om att utlandsadopterade utsätts för en systematisk rasdiskriminering i vardagen i dagens Sverige.

Adoptivföräldrar berättar att hudfärg tilldelas betydelse redan i förskolan genom att adopterade barn blir retade och inte får vara med och leka med andra barn. De adopterade berättar om hur människor tilltalar dem på engelska eller berömmar dem för deras flytande svenska.

De berättar vidare om hur deras kroppar hånas, stigmatiseras, exotiseras och sexualiseras, hur de bevakas extra i affärer, hur de får problem med att passera tullen och hur de utpekats och utesluts i det offentliga rummet.

Ges tillhörighet

Utländska barn som adopteras till Sverige ges genom adoptionen tillhörighet till svenska familjer och till svenska sociala nätverk. Adopterade är därmed etniskt och kulturellt helsvenska, och det enda som skiljer dem åt från andra svenskar är utseendet. Många utlandsadopterade kan trots sin helsvenska identitet sällan eller aldrig passera obemärkta i vardagslivet, utan avkrävs en slags förklaring på hur det kommer sig att de befinner sig här i Sverige - en erfarenhet de delar med många andra invandrare.

Adopterade utsätts också för olika former av vardagsrasism i form av nedsättande och förnedrande kommentarer med anknytning till deras kroppar, ett faktum som tyder på att fullständig svenskhet är något som inte kan förvärfvas genom vare sig kulturell eller social kompetens, familjetillhörighet eller formellt medborgarskap.

Förnekelse

En vanlig reaktion på vardagsrasismen bland de adopterade är att förneka och ignorera sin kroppsliga annorlundahet. Ytterligare en strategi är att medvetet bete sig så normativt som det bara går, och manifesteras en överdriven översvenskhet och överklassighet.

Särbehandlingen kan också leda till identifikationer med den etniska och nationella grupp de härstammar från. Dessa identifikationer avspeglar omgivningens kategoriserande av de adopterade utifrån deras utseende - de försöker helt enkelt så gott de kan leva upp till det omgivningen förväntar sig av dem.

Adoptivföräldrarnas strategier handlar främst om att stärka barnen så att dessa kan förväntas klara av ett liv i ett samhälle där vardagsrasism och särbehandling utgör grundförutsättningen för människor som inte ser svenska ut. Adoptivföräldrar ställs ofta inför dilemmat med att leva i segregerade områden där deras barn är de enda som avviker utseendemässigt, och att ha närstående och släktingar som uttrycker rasistiska åsikter eller beter sig diskriminerande.

I Sverige råder dock en konsensusmentalitet i vardagliga interaktioner, och att undvika konfliktsituationer bedöms oftast som viktigare än att markera avstånd gentemot handlingar och ord som uppfattas som rasistiska.

De adopterade och adoptivföräldrarna vittnar om att det är svårt att göra motstånd och agera konkret gentemot vardagsrasismen. På grund av den rådande svenska självbilden av att Sverige är ett antirasistiskt eller till och med icke-rasistiskt land där utseende inte anses ha någon betydelse, har de adopterade och adoptivföräldrarna svårt att tala om sina upplevelser av diskriminering såsom orsakade av kroppens konkreta närvaro.

I stället utvecklar många adopterade starka skam- och äckelkänslor inför sina kroppar, och distanserar sig demonstrativt från både andra adopterade och invandrare, medan många adoptivföräldrar hellre talar om vikten av att inom ramen för föräldraskapet stärka barnen än om diskrimineringsproblematiken.

Sammantaget förhindrar dessa individcentrerade strategier ett antirasistiskt engagemang i form av en gemensam, gruppöverskridande och kollektiv mobilisering. Svenskarnas självbild av att vara upplysta och moderna medverkar ytterligare till att vardagsrasismen är svår och obekvämt att tala om och bekämpa både i privatlivet och i offentligheten.

Utseendet viktigt

Vår studie visar sammanfattningsvis att svenskheten fortfarande är intimt sammankopplad med ett visst utseende, och att de som bryter mot denna kroppsliga norm ifrågasätts och riskerar att diskrimineras. Andra kroppar verkar helt enkelt fortfarande inte kunna existera utan att kategoriseras som tillhörandes en icke-svensk etnicitet, lika lite som att andra utseenden ännu inte fullt ut verkar kunna accepteras och erkännas som ovillkorligt svenska sådana.

Sådana föreställningar utgör hinder för såväl adopterade som andra invandrargrupper att uppnå en villkorslös svensk identitet trots den officiella svenska uppfattningen om att Sverige är och bör vara ett land där ras är en betydelselös, falsk och överspelad kategori.

Rasdiskriminering

Genom att även etniskt svenska människor som de utlandsadopterade diskrimineras, går det därför att hävda att Sverige fortfarande är ett rasistiskt land, och att invandrades marginalisering därmed inte bara kan förklaras med skillnader i kultur, språk och religion.

Då vår studie visar att även människor som växer upp och lever i helsvenska familjer och sammanhang diskrimineras med anledning av sitt utseende, bör vi sluta med att bara tala om etnisk diskriminering såsom är fallet idag, utan också slå fast att det i Sverige år 2008 pågår rasdiskriminering.

Tobias Hübinette

forskare vid mångkulturellt centrum
Botkyrka

Carina Tigervall

forskare vid Malmö högskola
Malmö

Copyright © 1995 - 2008 **Göteborgs-Posten**

[Stäng fönstret](#)